OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
LsN Janne Kanerva

4.11.2021

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lakialoite laiksi rikoslain 41 luvun 2 §:n muuttamisesta (LA 105/2020 vp)

Otsikossa mainittua lakialoitetta 26.10.2021 valiokunnassa käsiteltäessä ilmeni tarvetta toimittaa lisäselvitys aloitteen kohteena olevaa rikosta lähellä olevien rikosten rangaistusasteikoista. Oikeusministeriö toteaa täydennyksenä kunnioittavasti seuraavan:

Oikeusministeriön 11.10.2021 päivätyssä lausunnossa jo käsitellään eräiden valmistelurikosten rangaistusasteikkoja (s. 7). Niiden tekotapoihin kuuluu muiden ohessa ampuma-aseen hallussapito tietyssä tarkoituksessa. Rikoslain (39/1889) 21 luvun 6 a §:ssä rangaistavaksi säädetystä törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta tuomitaan vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään neljä vuotta sekä rikoslain 25 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädetystä panttivangin ottamisen valmistelusta ja rikoslain 31 luvun 2 a §:ssä rangaistavaksi säädetystä törkeän ryöstön valmistelusta tuomitaan vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään kolme vuotta.

Oikeusministeriön lausunnossa viitataan (s. 8) myös rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, joka voidaan tehdä esimerkiksi varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytynyt rikollisryhmä aseilla. Teon rangaistavuus edellyttää lisäksi, että järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tehdään vakava rikos tai sen rangaistava yritys. Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Rikoslain 16 luvun 1 §:ssä säädetään rangaistavaksi virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, josta tuomitaan vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta. Tekotapana voi olla esimerkiksi se, että tekijä uhkaa käyttää väkivaltaa pakottaakseen virkamiehen tekemään tai jättämään tekemättä julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen. Tällainen uhkaaminen voidaan toteuttaa yleisellä paikalla esimerkiksi ampuma-aseella uhkaamalla.

Joissakin ampuma-aseen hallussapitotilanteissa saattaa rikoksentekijän tarkoituksen ja tekijän toiminnan etenemisen perusteella jo ylittyä henkirikoksen yrityksen kynnys, joka rikoslain 5 luvun 1 §:n mukaan ylittyy tekijän ryhtyessä tekemään täytäntöönpanotoimia. Rikoslain 6 luvun 8 §:n sekä 21 luvun 1 ja 2 §:n nojalla murhan yrityksestä tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kaksitoista vuotta ja tapon yrityksestä vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään yhdeksän vuotta. Ampuma-asetta käyttäen tehtävän törkeän pahoinpitelyn yrityksestä tuomitaan rikoslain 6 luvun 8 §:n ja 21 luvun 6 §:n nojalla vankeutta vähintään neljätoista päivää ja enintään seitsemän ja puoli vuotta.

Rikoslain 25 luvun 7 §:ssä rangaistavaksi säädetty laiton uhkaus voidaan toteuttaa esimerkiksi nostamalla ase toista vastaan. Lisäksi edellytetään olosuhteiden olevan sellaiset, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Laittomasta uhkauksesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Sama rangaistus säädetään rikoslain 25 luvun 8 §:n mukaan pakottamisesta, jonka tunnusmerkistöön kuuluu myös toisen pakottaminen uhkauksella toimimaan tietyllä tavalla. Uhkaus voidaan toteuttaa myös ampuma-aseella uhkaamalla.

Ampuma-aseen käyttäminen tai hallussapito tietyn teon toteuttamiseksi ja teon kokonaisarviointi voivat tehdä eräistä rikoksista törkeän tekomuodon mukaisen rikoksen. Tämä koskee törkeää raiskausta (rikoslain 20 luvun 2 §; vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta), törkeää varkautta (rikoslain 28 luvun 2 §; vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) ja törkeää ryöstöä (rikoslain 31 luvun 2 §: vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta). Mainittujen tekojen yritys on rangaistava, jolloin rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaisesti teosta tuomitaan vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään kolme neljännestä rikoksesta säädetystä vankeusrangaistuksen enimmäismäärästä. Aseen hallussapidon perusteella voidaan olla jo yritysvaiheessa, jos tekijän voidaan katsoa ryhtyneen teon toteuttamiseen.

Rikoslaissa säädetään rangaistaviksi muitakin väkivallan käyttöön tai sen käyttöön varautumiseen liittyviä rikoksia, mutta ne eivät ole leimallisesti ampuma-aseita tai niiden hallussapitoa koskevia tai tunnusmerkistönsä perusteella yleisiin paikkoihin liittyviä rikoksia. Esimerkkeinä voidaan muihin paikkoihin liittyvistä rikoksista mainita törkeä kotirauhan rikkominen (rikoslain 24 luvun 2 §) ja törkeä julkisrauhan rikkominen (rikoslain 24 luvun 4 §), joita voidaan tehdä niin, että rikoksentekijä varustautuu

teon toteuttamista varten aseella. Mainituista rikoksista tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen.

Edellä käsiteltyjen rikosten rangaistavuus ei esimerkiksi edellytä ampuma-aseen luvattomuutta. Merkitystä useiden rikosten kohdalla ei ole myöskään sillä, onko ampuma-ase tekijän hallussa juuri yleisellä paikalla. Teot myös vaihtelevat merkittävästi rangaistusarvoltaan liittyen siihen, minkälaista vaaraa ne aiheuttavat suojeltaville oikeushyville, erityisesti hengelle ja terveydelle, ja kuinka paheksuttavina niitä voidaan aiheuttamansa vaaran perusteella pitää. Nämä muut rikokset ovat pääosin tekijän tietyn ampuma-aseen hallussapitotarkoituksen ja/tai rikosten yhteydessä tehtyjen muiden toimien kuin hallussapitotoimien perusteella vaikeasti rinnastettavissa siihen, että luvatonta ampuma-asetta pelkästään pidetään hallussa yleisellä paikalla. Myös tämä lisäselvitys kuitenkin tukee oikeusministeriön aiemmassa lausunnossaan esittämiä johtopäätöksiä pelkkää aseen hallussapitoa koskevan ampuma-aserikoksen rangaistusasteikosta.